

بررسی رابطه بین اخلاق رابطه‌ای، رضایت جنسی و باورهای ارتباطی با صمیمیت

زناشویی: نقش میانجی مهارت حل مسئله اجتماعی

گل نما مرادی^۱، بختیار کریمیان پور^۲

۱. دکتری، روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه، ایران. (نویسنده مسئول).

۲. کارشناسی ارشد، مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه، ایران.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره پنجم، شماره هجدهم، تابستان ۱۴۰۲، صفحات ۱۹-۲۶

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی روابط بین اخلاق رابطه‌ای، رضایت جنسی و باورهای ارتباطی با صمیمیت زناشویی با نقش میانجی مهارت حل مسئله انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل زنان شاغل در آموزش و پرورش شهرستان به تعداد ۴۲۰ نفر بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده تعداد ۲۸۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شد. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه صمیمیت زناشویی باگاروزی (۲۰۰۱)، پرسشنامه باورهای ارتباطی آیدلسن و اپستین (۱۹۸۱)، پرسشنامه رضایت جنسی لارسون، پرسشنامه مهارت حل مسئله اجتماعی دزوریلا و همکاران (۲۰۰۲) و پرسشنامه اخلاق رابطه‌ای هراگراو و همکاران (۱۹۹۱) استفاده شد. روایی محتوایی پرسشنامه‌ها مورد تأیید قرار گرفته و پایایی آن‌ها به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۹۰، ۰/۸۶، ۰/۹۳ و ۰/۸۹ به دست آمد. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار spss و lizrel استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که اخلاق رابطه‌ای، باورهای ارتباطی، رضایت جنسی بر مهارت حل مسئله اجتماعی اثر مستقیم دارند، مهارت حل مسئله اجتماعی بر صمیمیت زناشویی اثر مستقیم دارد، همچنین اخلاق رابطه‌ای، باورهای ارتباطی، رضایت جنسی از طریق مهارت حل مسئله اجتماعی بر صمیمیت زناشویی اثر غیرمستقیم دارند. واژه‌های کلیدی: اخلاق رابطه‌ای، رضایت جنسی، باورهای ارتباطی، صمیمیت زناشویی، مهارت حل مسئله.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره پنجم، شماره هجدهم، تابستان ۱۴۰۲

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی
علوم تربیتی

مقدمه

زنان رکن اصلی خانواده را تشکیل می‌دهند و سلامت جسم و روان آن‌ها بر سلامت خانواده و تربیت فرزندانشان اثر مستقیمی دارد که خود تابعی از میزان صمیمیت زناشویی آن‌ها می‌باشد (اسکندری، پرندین، ۱۴۰۱). بررسی‌ها نشان می‌دهد که صمیمیت یک عامل بین شخصی است که بر رضایت زناشویی زوجین اثر مثبتی دارد (عدل، شفیع‌آبادی، پیرانی، ۱۳۹۵). در واقع صمیمیت زمینه‌بنیادی را در جهت رضایت و نارضایت فرد از زندگی موجب می‌شود، زیرا که می‌تواند تعهد زوجین را استحکام و به‌طور مثبتی باسعادت و سازگاری زناشویی همراه است (مرادی، مالکی، نامجو، ۱۳۹۹). صمیمیت را می‌توان به‌صورت ترکیبی از دوست داشتن و عاطفه، آشکارسازی و ابراز کردن، سازگاری، یکپارچگی، ارتباط جنسی، حل کردن تعارضات و همانندی تعریف کرد (لی، کیم، لی، ۲۰۲۱). صمیمیت زناشویی عبارت است از احساس‌های مبتنی بر عشق و محبت، داشتن شریک و همراه در زندگی، ارضای نیازهای عاطفی و روانی و افزایش شادی و خشنودی در زندگی زوجی (ثناگوی زاده، ۱۴۰۰). زوج‌هایی که میزان بالاتری از صمیمیت زناشویی را تجربه می‌کنند، رضایت جنسی زناشویی بیشتری تجربه می‌کنند (نام، کیم، ۲۰۱۶). مطالعات بالینی نشان داده‌اند که روابط صمیمی یکی از نیازهای اساسی انسان است و ارضا نشدن آن موجب افزایش تعارضات و کاهش صمیمیت در روابط زناشویی و بروز مشکلات عاطفی و روانی می‌گردد. برخورداری از صمیمیت در بین زوج‌های متأهل، از عوامل مهم ایجاد ازدواج پایدار است (لی، کیم، لی، ۲۰۲۱). لذا بررسی عوامل مؤثر بر این پدیده مهم از اهمیت بسیاری برخوردار خواهد بود.

مرادی، کاکابرایی و افشاری نیا (۱۳۹۸) در پژوهش خود به نقش مهارت‌های حل مسئله اجتماعی در افزایش صمیمیت زناشویی اشاره داشته‌اند. مهارت حل مسئله اجتماعی به فرآیندی اشاره دارد که در آن افراد سعی می‌کنند تا روش‌های مقابله‌ای مؤثری جهت رویارویی با مسائل استرس‌زایی که در زندگی روزمره خود مواجه‌اند، کشف کرده و به کاربندند (بیرامی، هاشمی، میرنسب، کلیایی، ۱۳۹۷). در واقع حل مسئله اجتماعی نوعی تعامل مؤثر با تکالیف پویای محیطی است و فرد تنها در صورتی می‌تواند با محیط خودتنظیم شود که بتواند اطلاعات حاصل از محیط را در یک بازه‌ی زمانی مشخص به‌طور موفقیت‌آمیزی تحلیل نموده و یکپارچه سازد (اسمیت، نیکولز، لوان، فنچ، موبرگ، ۲۰۲۰) و نوعی سازه شناختی رفتاری است که شامل جهت‌گیری مسئله (ارزیابی‌ها، احساسات و باورهای عمومی فرد در مورد توانمندی‌اش جهت مواجهه با موقعیت استرس‌زا) و سبک‌های حل مسئله (کاربست مجموعه‌ای از فعالیت‌های شناختی رفتاری در طول فرآیند حل مسئله با هدف یافتن راه‌حل مؤثر) است (سیلویا، واک، جرف، اندریو، هرمن، چری، ۲۰۱۵). پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که غنی‌سازی محیط اجتماعی از لحاظ مهارت‌های حل مسئله اجتماعی می‌تواند سبب شکل‌گیری سازگاری اجتماعی شود (شیخ‌الاسلامی، سلیمانی، محرم زاده، ۱۳۹۷). در واقع افرادی که مهارت حل مسئله اجتماعی قوی دارند به‌طور فعالانه برای مشکلات راه‌حل پیدا کرده و با آن سازگار می‌شوند (یانگ و مون، ۲۰۱۳)؛ زیرا حل

¹- lee, kim, lee

²- Nam, Kim

³- smith, Nichols, loan, finch, moberg

⁴- Sylvia & Kwok & Jerf & Andrew & Herman & Cherry

⁵- Yang & Moon

مسئله اجتماعی فرآیندی شناختی رفتاری است که به واسطه آن افراد تلاش می‌کنند برای مسائل و مشکلات روزمره خود راه‌حل‌های مؤثر و انطباقی پیدا کنند (مرادی، کاکابرایی، افشاری نیا، ۱۳۹۸). مرادی و مدنی (۱۳۹۹) در پژوهش خود به رابطه بین رضایت جنسی و صمیمیت زناشویی اشاره کرده است. رضایت از رابطه جنسی از عوامل مهم مؤثر بر سلامتی و کیفیت زندگی زوجین بوده و از مهم‌ترین شاخص‌های رضایت از زندگی است. مطالعات این حوزه نشان می‌دهد که وجود رابطه جنسی مطلوب به‌نحوی که بتواند باعث تأمین رضایت طرفین بشود، نقشی بسیار مهم و اساسی در پایداری کانون خانواده دارد (کارکدو، روکو، فورترز، آلوارز، ۲۰۲۰). رضایت جنسی به احساس خوشایند فرد از نوع روابط جنسی اطلاق می‌گردد که نه تنها لذت جسمانی، بلکه کلیه احساسات باقی‌مانده پس از جنبه‌های مثبت و منفی رابطه را دربر می‌گیرد (اسکندری، پرندین). رضایت جنسی به‌عنوان درجه‌ای تعریف شده است که زوجین از برآورده شدن انتظارات و نیازهای جنسی خود و همسر آگاه می‌شوند (محمودی زمان، رازقی، امیرسرداری، حبی و قادری، ۲۰۱۶). به باور بسیاری رابطه‌ی جنسی زن و شوهر عاملی تعیین‌کننده در رضایت زندگی زناشویی است و اگر تمایلات جنسی زوج نیاز دو طرف را ارضا کند، احساس سعادت در روابط زندگی خانوادگی به وجود می‌آید (حیدری، فرخی، ۱۳۹۵)؛ و در مقابل روابط جنسی نامناسب و عدم رضایت جنسی در ایجاد تعارضات زناشویی و ازهم‌پاشیدگی خانواده‌ها مؤثر می‌باشد.

شهرویی، کاظمیان مقدم، خلفی، مهرابی زاده (۱۳۹۹) در پژوهش خود به نقش باورهای ارتباطی در صمیمیت زناشویی زوجین اشاره کرده‌اند. منظور از باورهای ارتباطی ذهنیتی است که زن و شوهر درباره ارتباط زناشویی خود دارند و آن را به‌عنوان واقعیت پذیرفته‌اند (نامنی، عباسی، زارعی، ۱۳۹۵). باورهای ارتباطی یک زمینه کلان در تجزیه و تحلیل شناخت اجتماعی و فرآیندهای ارتباطی است و باورهایی در مورد ارتباط باهمسر را شامل می‌شود که می‌توانند کارآمد یا ناکارآمد باشند (صدادقتی فرد و ابراهیمی، ۱۳۹۵). از دیدگاه درمانگران شناختی، باورهای غیرمنطقی به‌ویژه در زمینه ارتباط، زمینه‌ساز نارضایتی و مسائل زوجین است و بسیاری از واکنش‌های نامطلوب و مشکلات ناشی از باورها و تفکرات غیرمنطقی است و تا زمانی که این‌گونه افکار تداوم یابند، مشکلات مربوط به ارتباط، پذیرش و همراهی با دیگران نیز ادامه می‌یابد که می‌تواند در افزایش و کاهش رضایت زناشویی زوجین نقشی برجسته داشته باشد (حشمتی، پوراسمعی، پرنیان خوی، ۱۳۹۹). باورهای ارتباطی از جمله عواملی است که می‌تواند اثربخشی یک ارتباط را تضعیف و یا تقویت کند و سطح بالای باورهای ارتباطی غیرواقعی با سطح پایین رضایت زناشویی در ارتباط است (کارپو، میلر، رودی، بردفورد، هیگین بوسمن^۲، ۲۰۲۰).

افشاری (۱۳۹۳) به نقش اخلاق رابطه‌ای در صمیمیت زناشویی همسران اشاره کرده است. اخلاق رابطه‌ای یکی از متغیرهای تعیین‌کننده رابطه است که به تعادل منصفانه بین افراد اشاره می‌کند و به‌عنوان فرض زیربنایی خانواده‌درمانی بافت نگر در نظر گرفته می‌شود و دارای مؤلفه‌های همچون اعتماد، انصاف، وفاداری و استحقاق می‌باشد (فتاحی، رسولی، زهراکار، ۱۴۰۰). متغیر اخلاق رابطه‌ای اخلاق به مواردی همچون اعتماد، انصاف و یا تعادل در بده بستان اشاره دارد که باعث حفظ رابطه می‌شود (دوکامون،

1. Carcedo, Rouco, Fuertes, Álvarez

2. Crapo, Miller, Rhodes, Bradford, Higginbotham

نگی^۱، ۲۰۱۲). اخلاق رابطه‌ای شامل دو مقیاس اخلاق رابطه‌ای عمودی و اخلاق رابطه‌ای افقی می‌باشد (مرادی، کاکابرای، افشاری نیا، ۱۳۹۸). اخلاق رابطه‌ای افقی به افرادی اشاره دارد که در موقعیت برابر انتظارات و تعهدهای برابری نسبت به یکدیگر دارند و مستحق تبادل احترام، توجه، عشق، صمیمیت، رشد و شکوفایی، مسئولیت مالی و وفاداری می‌باشد و اخلاق رابطه‌ای عمودی به رابطه بین نسل‌ها مانند پدر و مادر و فرزندان اشاره دارد که حقوق و تکالیف آن‌ها نامتقارن است (هارگرو و پیترز، ۲۰۰۳). گانگاما، بارتلی - هارینگ و گلبوا (۲۰۱۹) اخلاق رابطه‌ای را اعتماد، وفاداری، مسئولیت پذیری، تراز پرداخت خانوادگی و احساس محق بودن که انصاف را در روابط تحت تأثیر قرار می‌دهد، تعریف کرده‌اند. اخلاق رابطه‌ای، چگونگی پاسخگویی فرد را در ارتباط با اقدامات افراد در رابطه می‌سنجد و زمانی که این پاسخگویی درست نباشد و تعادل در دادن و گرفتن در روابط از بین برود مجموعه‌ای از مشکلات از قبیل افسردگی، بی‌اشتهایی، اختلال عملکرد جنسی، روابط راکد و بیماری‌های روان‌تنی را به دنبال داشته باشد (گرامز و همکاران^۲، ۲۰۱۸).

در رابطه با متغیرهای پژوهش تحقیقاتی انجام شده است. مصطفایی، خدادادی، درگاهی و عظیمی (۱۴۰۰) در پژوهش خود با عنوان پیش‌بینی کیفیت رابطه با خانواده همسر بر اساس صمیمیت زناشویی و سلامت خانواده اصلی به رابطه بین کیفیت رابطه و صمیمیت زناشویی اشاره کرده‌اند. مرادی و مدنی (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان پیش‌بینی رضایت جنسی و تعهد زناشویی بر اساس دین‌داری و صمیمیت زناشویی دانشجویان متأهل دانشگاه تهران نشان دادند که بین رضایت جنسی و صمیمیت زناشویی رابطه معناداری وجود دارد. زارعی (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان رابطه اخلاق رابطه‌ای و هوش معنوی با تعهد زناشویی زنان: نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی نشان داد که بین اخلاق رابطه‌ای و صمیمیت زناشویی رابطه معناداری وجود دارد. مرادی، کاکابرای و افشاری نیا (۱۳۹۸) در پژوهش خود با عنوان رابطه بین اخلاق رابطه‌ای و صمیمیت زناشویی با نقش میانجی حل مسئله اجتماعی نشان دادند که بین اخلاق رابطه‌ای و حل مسئله اجتماعی رابطه‌ای وجود دارد. بخشی مشهدلو، موسی زاده و نریمانی (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان بررسی اثربخشی آموزش مهارت حل مسئله اجتماعی بر افزایش میزان انطباق‌پذیری و رضایت جنسی در زوجین ناسازگار به تأثیر آموزش مهارت حل مسئله اجتماعی و رضایت جنسی اشاره کرده‌اند. ژو، لی و شان (۲۰۲۱) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه بین باورهای ارتباطی و مهارت حل مسئله به رابطه بین باورهای ارتباطی و مهارت حل مسئله اجتماعی اشاره کرده‌اند.

مانجولو، مانجولو، ناوانیسام و فیلیپ (۲۰۲۱) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه صمیمیت زناشویی و رضایت جنسی در بین زنان متأهل نشان دادند که بین رضایت جنسی و صمیمیت زناشویی رابطه‌ای معناداری وجود دارد. میرزائزاد (۲۰۲۰) در پژوهش خود با عنوان بررسی تأثیر مهارت حل مسئله اجتماعی بر صمیمیت و سازگاری زناشویی نشان دادند که بین مهارت حل مسئله و صمیمیت زناشویی رابطه‌ای معناداری وجود دارد. مهرپویا و جاجرمی (۲۰۲۱) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه بین باورهای ارتباطی با تعهد و صمیمیت زناشویی نشان دادند که بین باورهای ارتباطی با صمیمیت زناشویی رابطه معناداری وجود دارد. کیم

¹ - Ducommun, Nagy

² - Grames & Miller & Robinson & Higgins & Hinton

(۲۰۱۳) در پژوهش خود با عنوان تأثیر صمیمیت زناشویی، ارتباطات جنسی و رضایت زناشویی بر رضایت جنسی به این نتیجه رسیدند که بین صمیمیت زناشویی و رضایت جنسی رابطه وجود دارد.

امروزه صمیمیت زناشویی عامل تعیین کننده‌ای برای داشتن ارتباطات زناشویی و خانوادگی است و این اعتقاد وجود دارد که صمیمیت یک نیاز پایه و اساسی به برقراری ارتباط دارند و برای زوج‌هایی که با رابطه عاطفی بلندمدت کنار هم زندگی می‌کنند، ملاک مهمی است (رضایی فر، یارعلی دوستی، میرزائیان، ۱۳۹۷)؛ بنابراین توجه به عوامل مؤثر بر این متغیر از اهمیت خاصی برخوردار است. از طرف دیگر بررسی پژوهش‌های موجود در این حوزه نشان می‌دهد که صمیمیت زناشویی و مدل مفهومی مرتبط با آن مورد غفلت قرار گرفته است. از آنجاکه مدل خاصی در این حوزه کار نشده است، این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین اخلاق رابطه‌ای، رضایت جنسی و باورهای ارتباطی با صمیمیت زناشویی با نقش میانجی مهارت حل مسئله اجتماعی در زنان متأهل طراحی و انجام شده است.

روش پژوهش

روش این پژوهش از نوع همبستگی بوده با رویکرد معادلات ساختاری (SEM) بود. جامعه آماری پژوهش شامل زنان شاغل در آموزش و پرورش شهرستان جوانرود در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ به تعداد ۴۲۰ نفر بود. با توجه به جدول مورگان نمونه مطلوب برای پژوهش ۲۰۰ نفر بود که محقق جهت افزایش دقت پژوهش و تعمیم نتایج و همچنین در نظر گرفتن امکان ریزش و عدم دسترسی به تعدادی از پرسشنامه‌ها تعداد ۳۰۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شد و در نهایت ۲۸۰ پرسشنامه سالم گردآوری و تحلیل شد. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد. دو ملاک ورود به این پژوهش شامل موارد زیر بود (مطلقه نباشند، دارای بیماری‌های شدید روانی و جسمانی نباشند). برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شد و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد) و روش‌های آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون، کلموگروف اسمیرنوف، کایمو و بارتلت) و نرم‌افزار LISREL برای بررسی برازش مدل استفاده شد.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه صمیمیت زناشویی: این پرسشنامه توسط باگاروزی (۲۰۰۱) جهت سنجش صمیمیت زناشویی در ۴۱ سؤال و ۸ بعد عاطفی (سؤالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵)، روان‌شناختی (سؤالات ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰)، عقلانی (سؤالات ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵)، جنسی (سؤالات ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰)، فیزیکی (سؤالات ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵)، معنوی (سؤالات ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱) زیباشناختی (سؤالات ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶)، تفریحی - اجتماعی (سؤالات ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱) طراحی شده است. نمره‌گذاری پرسشنامه بر اساس مقیاس هفت‌درجه‌ای لیکرت بوده و روایی محتوایی آن مورد تأیید اساتید صاحب‌نظر قرار گرفته و پایایی آن توسط جابری، اعتمادی و احمدی (۱۳۹۵) ۰/۸۹ گزارش شده است. همچنین این پرسشنامه در این پژوهش، پس از بررسی‌های اولیه پژوهشگر در اختیار اساتید راهنما و مشاور قرار داده شد و روایی محتوایی آن مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه در این پژوهش با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمد.

پرسشنامه باورهای ارتباطی: این پرسشنامه توسط آیدلسن و اپستین (۱۹۸۱) در ۴۰ سؤال و پنج بعد باور به مخرب بودن مخالفت (سؤالات ۱، ۶، ۱۱، ۱۶، ۲۱، ۲۶، ۳۱، ۳۶)، باور به تغییرناپذیری همسر (سؤالات ۲، ۷، ۱۲، ۱۷، ۲۲، ۲۷، ۳۲، ۳۷)، ذهن خوانی (سؤالات ۳، ۸، ۱۳، ۱۸، ۲۳، ۲۸، ۳۳، ۳۸)، کمال گرایی جنسی (سؤالات ۴، ۹، ۱۴، ۱۹، ۲۴، ۲۹، ۳۴، ۳۹)، باور به تفاوت های جنسی (سؤالات ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۵، ۳۰، ۳۵، ۴۰) طراحی شد. نمره گذاری پرسشنامه بر اساس مقیاس شش درجه ای لیکرت از کاملاً غلط (۰) تا کاملاً درست (۶) می باشد. روایی محتوایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفته و پایایی آن توسط رجبی، عباسی، سودانی و اصلانی (۱۳۹۵) ۰/۸۳ گزارش شده است. همچنین این پرسشنامه در این پژوهش، پس از بررسی های اولیه پژوهشگر در اختیار اساتید راهنما و مشاور قرار داده شد و روایی محتوایی آن مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه در این پژوهش با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمد.

پرسشنامه رضایت جنسی: پرسشنامه رضایت جنسی، توسط لارسون (۱۹۸۸) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۲۵ سؤال و ۴ مؤلفه تمایل به برقراری روابط جنسی (سؤالات ۲۰-۱۸-۱۵-۲۲-۲۳)، نگرش جنسی (سؤالات ۱۹-۵-۱۲-۱۴-۳-۲۵)، کیفیت زندگی جنسی (سؤالات ۷-۸-۲-۴-۶-۹-۱۷-۲۴) و سازگاری جنسی (سؤالات ۱۱-۱۳-۱۰-۱-۱۶-۲۱) می باشد و نمره گذاری آن بر اساس طیف پنج گزینه ای لیکرت از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) می باشد. روایی محتوایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفته و پایایی آن توسط حاجی حسینی (۱۴۰۰) ۰/۸۰ گزارش شده است. همچنین این پرسشنامه در این پژوهش، پس از بررسی های اولیه پژوهشگر در اختیار اساتید راهنما و مشاور قرار داده شد و روایی محتوایی آن مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه در این پژوهش با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمد.

پرسشنامه مهارت حل مسئله اجتماعی: فرم کوتاه پرسشنامه تجدیدنظر شده حل مسئله اجتماعی (SPSI-R) دزوریلا و همکاران، (۲۰۰۲)، یک ابزار خود گزارشی از نوع لیکرت و دارای ۲۵ سؤال بوده و هدف آن اندازه گیری مهارت شما در حل مسئله اجتماعی می باشد و در ۵ بعد جهت گیری مثبت به مسئله (سؤالات ۵، ۷، ۱۴)، جهت گیری منفی به مسئله (سؤالات ۲، ۴، ۹، ۱۳)، حل مسئله منطقی (سؤالات ۲، ۸، ۱۶، ۲۰، ۲۱، ۲۴، ۲۵)، سبک تکانشی/بی احتیاط (سؤالات ۶، ۱۱، ۱۵، ۱۹، ۲۳) و سبک اجتنابی (سؤالات ۱، ۱۰، ۱۲، ۱۷، ۱۸) می باشد. نمره گذاری پرسشنامه در مقیاس پنج درجه ای لیکرت از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) می باشد. روایی محتوایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفته و پایایی آن توسط پورقربان گورابی، باباخانی، لطفی کاشانی (۱۴۰۰) ۰/۷۸ گزارش شده است. همچنین این پرسشنامه در این پژوهش، پس از بررسی های اولیه پژوهشگر در اختیار اساتید راهنما و مشاور قرار داده شد و روایی محتوایی آن مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه در این پژوهش با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمد.

پرسشنامه اخلاق رابطه ای: این پرسشنامه توسط هراگراو و همکاران (۱۹۹۱) در ۱۲ سؤال و دو بعد افقی (سؤالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶) و عمودی (سؤالات ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲) طراحی شده است. نمره گذاری پرسشنامه بر اساس مقیاس پنج درجه ای لیکرت تنظیم شده است. روایی محتوایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفته و پایایی آن توسط خجسته مهر، قنبری، تقی پور (۱۳۹۳) ۰/۸۹ گزارش شده

است. همچنین این پرسشنامه در این پژوهش، پس از بررسی های اولیه پژوهشگر در اختیار اساتید راهنما و مشاور قرار داده شد و روایی محتوایی آن مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه در این پژوهش با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد.

یافته ها

در این پژوهش ۲۸۳ نفر معلم زن متأهل شرکت داشتند. تحصیلات ۳۶ نفر معادل ۱۲/۷۲ درصد پاسخ دهندگان فوق دیپلم، تحصیلات ۱۷۹ نفر معادل ۶۳/۲۵ درصد پاسخ دهندگان کارشناسی، تحصیلات ۶۴ نفر معادل ۲۲/۶۱ درصد کارشناسی ارشد و تحصیلات ۴ نفر معادل ۱/۴۲ درصد پاسخ دهندگان دکتری بود. سابقه کار ۳۴ نفر معادل ۱۲/۰۱ درصد پاسخ دهندگان بین ۱ تا ۵ سال، سابقه کار ۹۹ نفر معادل ۳۴/۹۸ درصد پاسخ دهندگان بین ۶ تا ۱۰ سال، سابقه ۱۳۷ نفر معادل ۴۸/۴۰ درصد بین ۱۱ تا ۲۰ سال و سابقه کار ۱۳ نفر معادل ۴/۶۱ درصد پاسخ دهندگان بین ۲۱ تا ۳۰ سال بود.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیرها و ابعاد آنها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	فراوانی
صمیمیت زناشویی	۳/۷۷	۰/۵۰	۲۸۳
باورهای ارتباطی	۳/۷۹	۰/۴۳	۲۸۳
رضایت جنسی	۳/۹۶	۰/۵۹	۲۸۳
مهارت حل مسئله اجتماعی	۳/۷۳	۰/۵۵	۲۸۳
اخلاق رابطه ای	۳/۹۱	۰/۴۰	۲۸۳

همان گونه که در جدول مشاهده می شود، میانگین و انحراف استاندارد متغیر صمیمیت زناشویی به ترتیب برابر با ۳/۷۷ و ۰/۵۰، میانگین و انحراف استاندارد متغیر باورهای ارتباطی به ترتیب برابر با ۳/۷۹ و ۰/۴۳، میانگین و انحراف استاندارد متغیر رضایت زناشویی به ترتیب برابر با ۳/۹۶ و ۰/۵۹، میانگین و انحراف استاندارد متغیر مهارت حل مسئله اجتماعی به ترتیب برابر با ۳/۷۳ و ۰/۵۵ و میانگین و انحراف استاندارد متغیر اخلاق رابطه ای به ترتیب برابر با ۳/۹۱ و ۰/۴۰ می باشد.

برای بررسی نرمال بودن داده ها از آزمون کلموگروف- اسمیرنوف استفاده شد.

جدول ۲. وضعیت نرمال بودن متغیرها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	k-s	Sig
صمیمیت زناشویی	۳/۷۷	۰/۵۰	۰/۷۸	۰/۱۲
باورهای ارتباطی	۳/۷۹	۰/۴۳	۰/۹۰	۰/۲۲
رضایت جنسی	۳/۹۶	۰/۵۹	۰/۷۵	۰/۱۴
مهارت حل مسئله اجتماعی	۳/۷۳	۰/۵۵	۰/۶۵	۰/۳۹
اخلاق رابطه ای	۳/۹۱	۰/۴۰	۰/۷۵	۰/۴۵

با توجه به نتایج جدول بالا از آزمون کلموگروف اسمیرنوف چنین نتیجه گرفته می شود که مقادیر سطح معنی داری برای متغیرهای پژوهش بزرگ تر از سطح آزمون یعنی ($p > ۰/۰۵$) می باشند، بنابراین پرسشنامه ها و ابعاد آن دارای توزیع طبیعی هستند و می توان جهت انجام آزمون فرضیه ها از آزمون های پارامتریک استفاده کرد.

جدول ۳. نتایج آزمون t-test مربوط به وضعیت متغیرهای پژوهش

متغیرها	ارزش آزمون=۲/۵			
	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار t	درجه آزادی
صمیمیت زناشویی	۳/۷۷	۰/۵۰	۴۲/۰۴	۲۸۲
باورهای ارتباطی	۳/۷۹	۰/۴۳	۵۰/۶۵	۲۸۲
رضایت جنسی	۳/۹۶	۰/۵۹	۴۱/۱۷	۲۸۲
مهارت حل مسئله اجتماعی	۳/۸۳	۰/۵۵	۳۶/۹۵	۲۸۲
اخلاق رابطه‌ای	۳/۹۱	۰/۴۰	۵۸/۲۷	۲۸۲

با توجه به اینکه در این پژوهش از مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت استفاده شده است، عدد ۲/۵ به عنوان میانگین استاندارد مورد استفاده قرار گرفته است. نتایج آزمون حاکی از آن است که t مشاهده شده در سطح $(p < ۰/۰۱)$ با درجه آزادی ۲۸۲، از مقدار بحرانی (۱/۹۶) بزرگتر می‌باشد، بنابراین فرض صفر رد می‌شود. به عبارت دیگر با عنایت به نتایج مذکور می‌توان دریافت که وضعیت متغیرهای این پژوهش در حد زیاد ارزیابی شده و به لحاظ آماری معنادار می‌باشند. قبل از برازش داده‌ها، برای بررسی اعتبار و کفایت نمونه‌ها و همچنین برای بررسی ماتریس همبستگی داده‌ها از آزمون‌های kmo و آزمون بارتلت استفاده شد.

جدول ۴. مقدار آماره آزمون KMO و بارتلت

متغیر	آزمون کایمو		آزمون بارتلت	
	KMO	X2	درجه آزادی	SIG
صمیمیت زناشویی	۰/۸۷	۳۸۷/۴۰	۸۲۰	۰/۰۰۰
باورهای ارتباطی	۰/۸۷	۷۷۸/۷۳	۱۰	۰/۰۰۰
رضایت جنسی	۰/۸۶	۱۸۱۵/۲۶	۲۷۶	۰/۰۰۰
مهارت حل مسئله اجتماعی	۰/۹۰	۲۴۳۹/۸۵	۳۰۰	۰/۰۰۰
اخلاق رابطه‌ای	۰/۸۹	۳۱۱/۸۸	۶۶	۰/۰۰۰

همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود برای بررسی اعتبار و کفایت داده‌ها از شاخص KMO استفاده شده است. این شاخص در دامنه‌ی صفر تا یک قرار دارد و هر چه مقدار این شاخص به یک نزدیک‌تر باشد داده‌های موردنظر اندازه نمونه برای تحلیل عاملی مناسب‌تر هستند که نتایج مشاهده شده در جدول بالا برای پرسشنامه‌ها و ابعاد آن نشان می‌دهد که داده‌ها برای انجام تحلیل عاملی تأییدی مناسب هستند. همچنین از آزمون بارتلت نیز برای بررسی چگونگی ماتریس همبستگی استفاده شد. آزمون بارتلت برای پرسشنامه و ابعاد آن کوچک‌تر از مقدار ۰/۰۵ بوده و فرض یک (واحد) بودن ماتریس همبستگی رد می‌شود، بنابراین انجام تحلیل عاملی تأییدی امکان‌پذیر است.

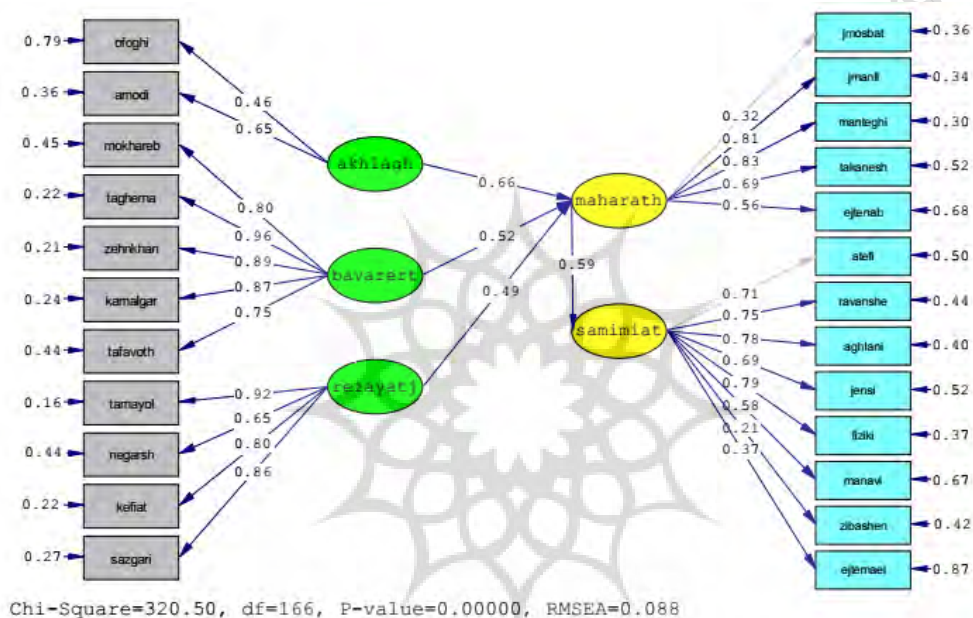
قبل از ارزیابی الگوی ساختاری، شاخص‌های برازش برای الگوی اندازه‌گیری محاسبه شد. الگوی اندازه‌گیری، ارتباط بین متغیرهای آشکار ساز با متغیرهای مکنون را آشکار می‌کند. ارزیابی این الگو با استفاده از تحلیل عاملی انجام شد. شاخص‌های برازش الگوی اندازه‌گیری در جدول شماره ۱، برازش بسیار مناسب این الگو را نشان می‌دهد؛ بنابراین متغیرهای آشکار ساز توانایی لازم برای عملیاتی کردن متغیرهای مکنون را دارند.

جدول ۵. خلاصه شاخص‌های آماری برازندگی الگوی پژوهش

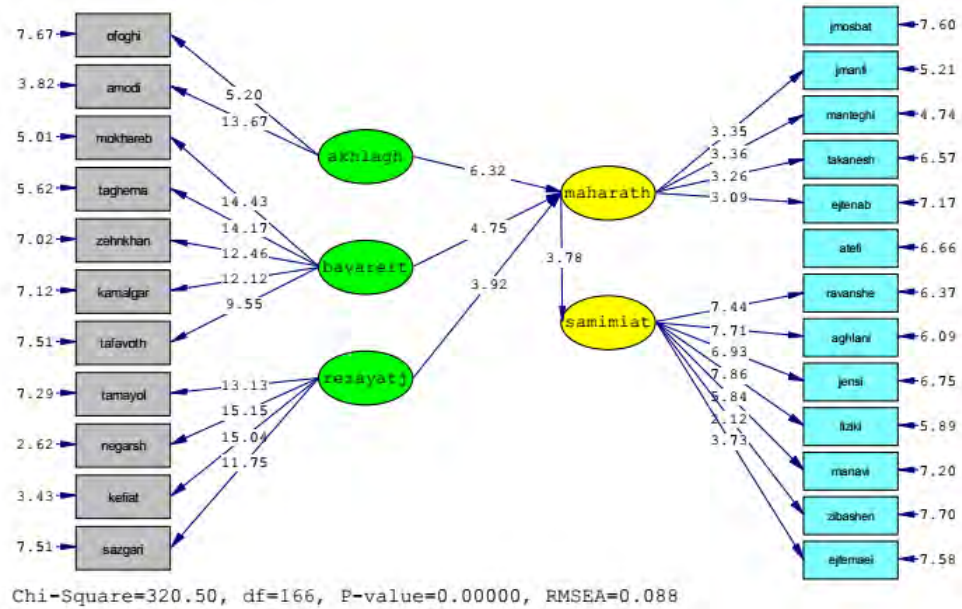
(NFI)	(CFI)	(AGFI)	(GFI)	(RMSEA)	X2/df	(df)	(X2)
۰/۹۵	۰/۹۷	۰/۹۳	۰/۹۶	۰/۰۸	۱/۹۳	۱۶۶	۳۲۰/۵۰

بررسی برازش الگوی ساختاری پژوهش نشان داد شاخص ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) برابر با (۰/۰۸)، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI) برابر با ۰/۹۷، شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر با ۰/۹۶، شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته (AGFI) برابر با ۰/۹۳، شاخص برازندگی هنجار شده (NFI) برابر با ۰/۹۵ و شاخص خی دو بر روی درجه آزادی (X2/df) برابر با ۱/۹۳ بر برازش مناسب و مطلوب الگو دلالت دارد.

خروجی نرم‌افزار لیزرل برای بررسی روابط بین متغیرها در نگاره‌های ۱ و ۲ ارائه شده است.

شکل ۱: ضرایب استاندارد مدل ساختاری پژوهش

شکل ۲: ضرایب T مدل ساختاری پژوهش

جدول ۶. جدول ضرایب استاندارد و سطح معنی داری برای مسیرهای الگو

T	اثر غیرمستقیم	اثر مستقیم	مسیر
			از متغیر به متغیر
۶/۳۲	-	۰/۶۶	مهارت حل مسئله اخلاق رابطه‌ای
۴/۷۵	-	۰/۵۲	مهارت حل مسئله باورهای ارتباطی
۳/۹۲	-	۰/۴۹	مهارت حل مسئله رضایت جنسی
۳/۷۸	-	۰/۵۹	صمیمیت زناشویی مهارت حل مسئله
	۰/۶۶×۰/۵۹=۰/۳۹	-	صمیمیت زناشویی اخلاق رابطه‌ای
	۰/۵۲×۰/۵۹=۰/۳۰	-	صمیمیت زناشویی باورهای ارتباطی
	۰/۴۹×۰/۵۹=۰/۲۸	-	صمیمیت زناشویی رضایت جنسی

نتایج تحلیل داده‌ها برای بررسی فرضیه اول نشان داد که با توجه شکل‌های ۱ و ۲ و جدول ۴-۱۰، سطح معنی داری بین متغیر اخلاق رابطه‌ای و مهارت حل مسئله اجتماعی برابر (۴/۷۵) می‌باشد که بزرگ‌تر از مقدار (۱/۹۶) است که نشان می‌دهد رابطه بین متغیر اخلاق رابطه‌ای و مهارت حل مسئله اجتماعی در سطح اطمینان (۰/۹۵) معنی دار است. همچنین مقدار ضریب مسیر مابین این دو متغیر (۰/۶۶) می‌باشد که بر اساس آن می‌توان نتیجه گرفت متغیر اخلاق رابطه‌ای بر مهارت حل مسئله اجتماعی تأثیر مثبت دارد، سطح معنی داری بین متغیر باورهای ارتباطی و مهارت حل مسئله اجتماعی برابر (۴/۷۵) می‌باشد که بزرگ‌تر از مقدار (۱/۹۶) است که نشان می‌دهد رابطه بین متغیر رضایت جنسی و مهارت حل مسئله اجتماعی در سطح اطمینان (۰/۹۵) معنی دار است. همچنین مقدار ضریب مسیر مابین این دو متغیر (۰/۵۲) می‌باشد که بر اساس آن می‌توان نتیجه گرفت متغیر رضایت جنسی بر مهارت حل مسئله اجتماعی تأثیر مثبت دارد، سطح معنی داری بین متغیر باورهای ارتباطی و مهارت حل مسئله اجتماعی برابر (۳/۹۲) می‌باشد که بزرگ‌تر از مقدار (۱/۹۶) است که نشان می‌دهد رابطه بین متغیر رضایت جنسی و مهارت حل مسئله اجتماعی در سطح اطمینان (۰/۹۵) معنی دار است. همچنین مقدار ضریب مسیر مابین این دو متغیر (۰/۴۹) می‌باشد که بر اساس آن می‌توان نتیجه گرفت متغیر رضایت جنسی بر مهارت حل مسئله اجتماعی تأثیر مثبت دارد، سطح معنی داری بین متغیر مهارت حل مسئله اجتماعی و صمیمیت

زناشویی برابر (۳/۷۸) می‌باشد که بزرگ‌تر از مقدار (۱/۹۶) است که نشان می‌دهد رابطه بین متغیر مهارت حل مسئله اجتماعی و صمیمیت زناشویی در سطح اطمینان (۰/۹۵) معنی‌دار است. همچنین مقدار ضریب مسیر مابین این دو متغیر (۰/۵۹) می‌باشد که بر اساس آن می‌توان نتیجه گرفت متغیر مهارت حل مسئله اجتماعی و صمیمیت زناشویی تأثیر مثبت دارد. همچنین بررسی ضریب اثر غیرمستقیم اخلاق رابطه‌ای بر صمیمیت زناشویی ۰/۳۹ بود که نشان می‌دهد نقش واسطه صمیمیت زناشویی در رابطه بین اخلاق رابطه‌ای و صمیمیت زناشویی معنی‌دار است، ضریب اثر غیرمستقیم رضایت جنسی بر صمیمیت زناشویی ۰/۲۸ بود که نشان می‌دهد نقش واسطه صمیمیت زناشویی در رابطه بین رضایت زناشویی و صمیمیت زناشویی معنی‌دار است و ضریب اثر غیرمستقیم رضایت جنسی بر صمیمیت زناشویی ۰/۳۰ بود که نشان می‌دهد نقش واسطه صمیمیت زناشویی در رابطه بین رضایت زناشویی و صمیمیت زناشویی معنی‌دار است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این مطالعه بررسی الگوی معادلات ساختاری در رابطه بین اخلاق رابطه‌ای، رضایت جنسی و باورهای ارتباطی با صمیمیت زناشویی با نقش میانجی مهارت حل مسئله اجتماعی در زنان متأهل شاغل بود. با مشارکت ۲۸۰ نفر از معلمان مدارس در سطوح علمی و اجرایی پرسشنامه‌ها اجرا و تحلیل شد. تجزیه و تحلیل داده‌های کمی در قالب تحلیل توصیفی داده‌ها و الگوی معادلات ساختاری برای بررسی، شناخت روابط بین متغیرهای درون‌زا و برون‌زا انجام شد.

نتایج تحلیل داده‌ها برای بررسی فرضیه اول نشان داد که اخلاق رابطه‌ای بر مهارت حل مسئله اجتماعی تأثیر مثبت و مستقیم دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های آزادی فرد و امانی (۱۳۹۵) و مرادی، کاکابرایی و افشاری نیا (۱۳۹۸) مبنی بر رابطه اخلاق رابطه‌ای و مهارت حل مسئله اجتماعی همسو می‌باشد. اخلاق رابطه‌ای بیانگر منصفانه یا غیرمنصفانه بودن روابط صمیمی است و از عوامل تأثیرگذار بر حیطه ارتقا بخشی به کیفیت زندگی زناشویی زوجین است. این مفهوم، تلاش افراد برای قابل اعتماد بودن و انصاف در روابط را نشان می‌دهد. اعتماد به عنوان یکی از مهم‌ترین پیامدهای اخلاق رابطه‌ای، عاملی مهم در حل مسائل و مشکلات زناشویی و خانوادگی است. لذا می‌توان گفت که اخلاق رابطه‌ای می‌تواند زمینه حل مسائل را برای زوجین فراهم کند. حل مسائل مختلف در بازه‌های زمانی بلندمدتی که زوجین باهم زندگی می‌کنند می‌تواند منجر به مهارت حل مسئله اجتماعی آن‌ها شود. از طرف دیگر، افراد با مهارت حل مسئله اجتماعی قوی تمایل دارند به‌طور فعالانه برای مشکلات راه‌حل پیدا کرده و با آن سازگار شوند و می‌توانند مشکلات را شناسایی و راه‌حل‌هایی طبق فرآیند شناختی، هیجانی و رفتاری برای مواجهه با موقعیت‌های استرس‌زا که در زندگی روزمره با آن مواجه می‌شوند، پیدا کنند.

نتایج تحلیل داده‌ها برای تحلیل فرضیه دوم نشان داد که باورهای ارتباطی بر مهارت حل مسئله اجتماعی تأثیر مثبت و مستقیم دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های خسرو جاوید، اصله پور، فیروز شاد و هدایت صفا (۱۳۹۲) و ژو، لی و شان (۲۰۲۱) مبنی بر رابطه بین باورهای ارتباطی و مهارت حل مسئله همسو می‌باشد. مهارت حل مسئله اجتماعی به فرآیندی اشاره دارد که در آن افراد سعی می‌کنند تا روش‌های مقابله‌ای مؤثری جهت رویارویی با مسائل استرس‌زایی که در زندگی روزمره خود مواجه‌اند، کشف کرده و به کاربندند. در واقع این افراد برای کشف و کاربرد روش‌های حل مسئله نیاز به همفکری و مشورت باهم دارند که خود نتیجه ارتباطات

بین زن و شوهر است؛ و زوج‌هایی که این توان را دارند که باهم دیگر در ارتباط بوده و فاقد مشکل در ارتباط باشند در این زمینه موفقیت بیشتری کسب می‌کنند. باورهای ارتباطی ذهنیتی است که زن و شوهر درباره ارتباط زناشویی خوددارند و آن را به‌عنوان واقعیت پذیرفته‌اند و بر اساس آن به روابط خود شکل داده و در موقعیت‌های مختلف به کار می‌برند. جنان چه این ذهنیت ناکارآمد باشد پیامدهای منفی و چنانچه کارآمد باشد به زوجین کمک می‌کند تا با مشکلات روزمره خود بهتر سازگار شده و در حل مشکلات خود عملکرد بهتری خواهند داشت، درواقع زوجین با داشتن باورهای ارتباطی کارآمد می‌توانند در مهارت حل مسئله تبحر پیدا کرده و آن را در موقعیت‌های مختلف بکار ببرند.

نتایج تحلیل داده‌ها برای تحلیل فرضیه سوم نشان داد که رضایت جنسی بر مهارت حل مسئله اجتماعی تأثیر مثبت و مستقیم دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های واگنر و همکاران (۲۰۱۹) و بخشی مشهدلو، موسی زاده و نریمانی (۱۳۹۷) مبنی بر رابطه بین رضایت جنسی و مهارت حل مسئله همسو می‌باشد. واژه رضایت جنسی به احساس خوشایند فرد از نوع روابط جنسی اطلاق می‌گردد و سطوح بالای آن منجر به افزایش کیفیت زندگی زناشویی شده و در نتیجه افزایش ثبات زناشویی در طی زندگی ایجاد می‌گردد. رضایت جنسی یکی از عوامل مهم رضایت از زندگی زناشویی و از عوامل مؤثر بر سلامتی و کیفیت زندگی زوجین و از مهم‌ترین شاخص‌های رضایت از زندگی است. درواقع رضایت از رابطه جنسی با شریک زندگی می‌تواند انگیزه زوجین برای ادامه رابطه زناشویی به‌طورکلی را فراهم کند. از آنجاکه زندگی زناشویی به‌دوراز چالش نیست و همواره در آن مسائل و مشکلاتی پیش می‌آید، مهارت حل مسئله در زوجین بسیار ضروری است و نیاز به آموزش و یادگیری دارد. می‌توان گفت زوجینی که رضایت بیشتری از رابطه جنسی با طرف مقابل خوددارند انگیزه بیشتری برای حل مسائل و مشکلات زناشویی داشته و در این زمینه تلاش بیشتری از خود نشان می‌دهند. لذا می‌توان گفت زوجینی که رضایت جنسی بیشتری تجربه می‌کند، تلاش بیشتری برای حل مسائل روزمره از خود نشان می‌دهند و مهارت حل مسئله اجتماعی بیشتری خواهند داشت.

نتایج تحلیل داده‌ها برای تحلیل فرضیه چهارم نشان داد که مهارت حل مسئله اجتماعی بر صمیمیت زناشویی تأثیر مثبت و مستقیم دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های میرزائزاد (۲۰۲۰) و اروس و کانل (۲۰۱۶) مبنی بر رابطه بین مهارت حل مسئله اجتماعی با صمیمیت زناشویی همسو می‌باشد. صمیمیت یک نیاز روان‌شناختی اولیه و اصلی است و اهمیت اساسی در ماندگاری روابط زوجین دارد و درواقع جنبه ای مهم و پیچیده از یک رابطه زناشویی است که عوامل مهمی در آن نقش دارند. میزان صمیمیت به توانایی همسران برای انتقال روشن، صحیح و مؤثر افکار، احساسات، نیازها و خواسته‌هایشان بستگی دارد. مهارت حل مسئله به زوج‌ها کمک می‌کند تا نسبت به مسائل نگرش واقع‌بینانه داشته و اختلاف‌ها را به‌عنوان یک مسئله و چالش در نظر بگیرند. این نگرش سبب می‌شود هر دو همسر به یک دید مشابه نسبت به امور نیاز زوج‌ها به تعادل را رفع کند و باعث می‌شود زوج‌ها نسبت به هم احساس صمیمیت نمایند. درواقع این راه‌حل‌ها، ارزیابی سود و زیان هر راه‌حل، تصمیم‌گیری و انتخاب بهترین راه‌حل در کنار سایر موارد می‌تواند موجب افزایش صمیمیت شود. درواقع مهارت حل مسئله اجتماعی به زوجین کمک می‌کند تا به مشکلات و اختلافات به‌صورتی طبیعی نگرسته و آن‌ها را به‌عنوان یک مسئله قابل حل ببینند و با بکار بردن این مهارت حل مسئله، عدم اطمینان در

موقعیت های مختلف را به اطمینان تبدیل کنند و بتوانند با مشکلات و چالش های پیش روی خود سازگار شوند. زوجینی که بتوانند با همکاری و حمایت هم این مسائل را حل کنند احساس هماهنگی و صمیمیت بیشتری را تجربه می کنند.

نتایج تحلیل داده ها برای تحلیل فرضیه پنجم نشان داد که اخلاق رابطه ای بر صمیمیت زناشویی با نقش میانجی مهارت حل مسئله اجتماعی تأثیر غیرمستقیم دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش های مرادی، کاکابرایی و افشاری نیا (۱۳۹۸)، زارعی (۱۳۹۹)، کیم (۲۰۱۳)، بخشی مشهدلو، موسی زاده و نریمانی (۱۳۹۷)، مانجولو، مانجولو، ناوانیسم و فیلیپ (۲۰۲۱)، میرزائزاد (۲۰۲۰) همسو می باشد.

اخلاق رابطه ای به ارزش های اخلاقی اشاره ندارد، بلکه مواردی مانند اعتماد، انصاف و یا تعادل در بده بستان اشاره دارد که باعث حفظ روان می شود که در دو بعد عمودی و افقی مفهوم سازی شده است و چگونگی پاسخ دهی فرد در ارتباط با اقدامات همه افراد در رابطه می سنجد. این مفهوم از عوامل مؤثر بر صمیمیت زناشویی زوجین بوده و تضمین کننده صمیمیت آن ها می باشد. در واقع زوجین دارای اخلاق رابطه ای، قادرند با تنظیم سطح روابط بین فردی خود، انتظارات و تعهدات متقابل از همدیگر را برآورده کرده و روابط صمیمانه ای با هم داشته باشند. داشتن رابطه در اخلاق در بین زوجین به عنوان عنصری مهم در افزایش میزان روابط عمل کرده و به عنوان عاملی مهم در گسترش ارتباطات بین آن ها عمل می کند. از طرف دیگر صمیمیت زناشویی انگیزه اصلی برای تشکیل رابطه زناشویی بوده و دربرگیرنده میزانی از احساس نزدیکی و مراقبتی است که زوجین نسبت به هم تجربه می کنند. از آنجاکه این مفهوم خود نوعی رابطه بوده و مبتنی بر مهارت های ارتباطی زوجین است، اگر زوجین اخلاق رابطه ای سطح بالایی داشته باشند، می توانند صمیمیت زناشویی بیشتری تجربه کنند. لذا پیشنهاد می شود ارگان های فعال در زمینه ازدواج، تلاش کنند تا زوجین قبل از ازدواج با مفهوم اخلاق رابطه ای و ابعاد آن آشنا شوند تا بتوانند از آن به عنوان عاملی مهم در زندگی زناشویی مورد استفاده قرار دهند.

از طرف دیگر مهارت حل مسئله اجتماعی نوعی تعامل پویای فرد و محیط اطراف او می باشد که به فرد کمک می کند تا اطلاعات دریافتی از محیط را در یک زمان مشخص تحلیل نموده و بتواند با آن سازگار شود. این مهارت به زوجین کمک می کند تا بتوانند اختلاف ها، چالش ها و مشکلات پیش آمده و عوامل مؤثر بر آن را که می تواند زمینه ساز کاهش میزان صمیمیت زناشویی آن ها باشد را تحلیل و در جهت سازگاری و حل آن اقدام نمایند. در واقع زوجین با مهارت حل مسئله اجتماعی، قدرت تحلیل مسائل و مشکلات حوزه زناشویی خود را به صورت یکپارچه تحلیل کرده و می توان با آن سازگار شده و نسبت به حل آن اقدام نمایند.

نتایج تحلیل داده ها برای تحلیل فرضیه ششم نشان داد که اخلاق رابطه ای بر صمیمیت زناشویی با نقش میانجی مهارت حل مسئله اجتماعی تأثیر غیرمستقیم دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش های مرادی و مدنی (۱۳۹۹)، کیم (۲۰۱۳)، بخشی مشهدلو، موسی زاده و نریمانی (۱۳۹۷)، میرزائزاد (۲۰۲۰) همسو می باشد.

پژوهش ها نشان می دهد که رضایت از رابطه ای جنسی بخشی حیاتی در ایجاد و حفظ یک ازدواج شاد دارد و کیفیت ارتباط زوجین به طور پیوسته و معنادار با رضایت جنسی آن ها ارتباط دارد. در واقع رابطه ای جنسی و رضایت زناشویی بخشی ضروری از روابط صمیمی بین زن و مرد است و سطوح بالای آن با کیفیت و پایداری بیشتر روابط جنسی هم بسته است (اسچون برن، ۲۰۰۴). روابط جنسی مطلوب و رضایت جنسی می تواند موجب تأمین رضایت زناشویی طرفین شده و نقش مهمی در موفقیت و پایداری کانون خانواده دارد. پژوهش های مختلف نشان می دهد که رضایت از رابطه جنسی رابطه مثبتی با مؤلفه های کیفیت ارتباط زناشویی از

قبیل دوست داشتن، تعهد، پایداری و رابطه معکوسی با احتمال طلاق دارد. ارضای مطلوب تمایلات جنسی در تکوین شخصیت انسان و سلامت فردی، اجتماعی و دستیابی به آرامش و آسایش نقش مهمی را ایفا می‌کند و بی‌توجهی به آن در انسان عوارض جبران‌ناپذیری دارد. در یک ازدواج سالم وجود رابطه جنسی مطلوب به‌نحوی که بتواند موجب تأمین رضایت زناشویی طرفین شود، نقش مهمی در موفقیت و پایداری کانون خانواده و صمیمیت زناشویی زوجین دارد. هربرت و لورنس (۱۹۹۳) معتقدند که رضایت جنسی با روابط حمایت‌کننده همچون همدلی، جذابیت جسمانی و عشق مرتبط است و نه تنها گرمی و شور را برای زوجین به ارمغان می‌آورد بلکه ایشان را در برابر بسیاری از اختلالات و بیماری‌ها حفظ می‌کند. علی‌اکبری دهکردی (۲۰۱۰) معتقد است که رابطه‌ی جنسی مطلوب می‌تواند باعث تأمین رضایت طرفین شده و نقشی بسیار مهم و اساسی در پایداری کانون خانواده دارد. از طرف دیگر رضایت جنسی در اوایل زندگی زناشویی، چهارچوبی برای زوجین ایجاد می‌کند که در آن می‌توانند عشق، صمیمیت، لذت و محبت را به بهترین شکل ممکن تجربه کنند. پژوهش یو، برتل، دی و گانگا (۲۰۱۴) نشان داد که رضایت جنسی باعث افزایش صمیمیت زناشویی شده و رضایت آن‌ها از زندگی را بالا می‌برد بنابراین صمیمیت و نزدیکی با رضایت جنسی و زناشویی ارتباط دارد. همسرانی که از نظر جنسی در ازدواج بیشتر راضی هستند، در کل از ازدواج هم رضایت بیشتری دارند (بوترز، کمپ بل، ۲۰۰۸). در واقع رضایت جنسی بیشتر با صمیمیت بیشتر در روابط مرتبط بوده و به‌صورت ارتباط مداوم باهمسر در فعالیت‌های متعدد ابراز می‌شود (لانگ، ۲۰۰۵). از طرف دیگر مهارت حل مسئله اجتماعی به زوجین کمک می‌کند تا به مشکلات و اختلافات به‌صورتی طبیعی نگریده و آن‌ها را به‌عنوان یک مسئله قابل حل ببینند و با بکار بردن این مهارت حل مسئله، عدم اطمینان در موقعیت‌های مختلف را به اطمینان تبدیل کنند و بتوانند با مشکلات و چالش‌های پیش روی خودسازگار شوند. زوجینی که بتوانند با همکاری و حمایت هم این مسائل را حل کنند احساس هماهنگی و صمیمیت بیشتری را تجربه می‌کنند.

نتایج تحلیل داده‌ها برای بررسی فرضیه هفتم نشان داد که باورهای ارتباطی بر صمیمیت زناشویی زنان متأهل با نقش میانجی مهارت حل مسئله اجتماعی اثر غیرمستقیم دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های مصطفایی، خدادادی، درگاهی و عظیمی (۱۴۰۰)، مهرپویا و جاجرمی (۲۰۲۱)، ژو، لی و شان (۲۰۲۱)، کیم (۲۰۱۳)، بخشی مشهدلو، موسی زاده و نریمانی (۱۳۹۷)، میرزائزاد (۲۰۲۰) همسو می‌باشد. در تبیین این رابطه می‌توان گفت که صمیمیت بین زوجین به پیش‌فرض‌هایی نیاز دارد و یکی از این پیش‌فرض‌ها ارتباط و باورهای ارتباطی است، در واقع پیشرفت موفق در صمیمیت به ارتباط مؤثر و خوب نیاز دارد. وقتی دو نفر باور ارتباطی کارآمد دارند و خیلی راحت در احساسات یکدیگر سهیم می‌شوند افکار و عقاید خود را بدون هیچ ترسی و به‌دوراز سوء تفاهم بیان مس کنند این شانس وجود دارد آن‌ها در روابطشان به صمیمیت دست پیدا کنند. ارتباط تنها و مؤثرترین شیوه‌ای است که می‌تواند در هر رابطه به صمیمیت عمق ببخشد؛ زیرا اگر زوجین بتوانند به‌خوبی ارتباط برقرار کنند همه جنبه‌های زندگی آن‌ها بهبود پیدا کرده و صمیمیت بیشتری تجربه می‌کنند. از طرف دیگر همین ارتباط و باور ارتباطی و ذهنیت مثبت نسبت به ارتباط باهمسر می‌تواند به زوجین در حل مسئله کمک کرده و آن‌ها نسبت به ل مسائل روزمره توانمند سازد و مهارت حل مسئله آن‌ها را افزایش دهد که خود منجر به صمیمیت بیشتر در بین زوجین می‌شود. همچنین می‌توان گفت زوج‌هایی که ارتباط مؤثر برقرار می‌کنند از توانایی لازم برای تصدیق یکدیگر، گوش دادن و پاسخ‌های غیر تدافعی به نیازهای همسر خود و تمرکز بر مسائل موجود به هنگام بروز سوء تفاهم‌ها

و احساسات منفی برخوردارند که خود زمینه‌ساز افزایش صمیمیت می‌باشد. از طرف دیگر بسیاری از زوجین ارتباط ضعیف را از جمله دلایل اصلی مشکلاتشان بیان می‌کنند. لذا می‌توان نتیجه گرفت برای بهبود مهارت حل مسئله و همچنین صمیمیت زناشویی می‌توان بر باورهای ارتباطی تأکید و از آن استفاده کرد.

با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود که کارگاه‌های آموزش در حوزه اخلاق رابطه، باورهای ارتباطی، حل مسئله اجتماعی و روش‌های افزایش صمیمیت زناشویی و رضایت جنسی برای زنان در نظر گرفته شود، در محتوای آموزشی آموزش‌های قبل از ازدواج تجدیدنظر شده و مسائل عملی و کاربردی به زوجین آموزش داده شود، سیستم مشاوره خانواده موردتوجه قرار گرفته و دسترسی به آن نیز تسهیل گردد. لازم به ذکر است که در این پژوهش از پرسشنامه به‌عنوان ابزار پژوهشی استفاده شده است که توانایی بررسی عمیق داده‌ها را ندارد. از طرف دیگر با توجه عدم تمایل برخی از معلمان به حضور در پژوهش و پر کردن پرسشنامه و همچنین عدم دسترسی به برخی از معلمان، امکان تعمیم‌پذیری نتایج پژوهش محدود می‌شود.

منابع

- اسکندری، مریم؛ پرندین، شیما. (۱۴۰۱). پیش‌بینی نگرش به خیانت زناشویی بر اساس مؤلفه‌های رضایت جنسی و صمیمیت در زوجین. فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده، ۱۷(۵۸)، ۱۸۳-۱۹۹
- عدل، حدیث‌السادات؛ شفیق‌آبادی، عبدالله؛ پیرانی، ذبیح. (۱۳۹۵). اثربخشی روان‌درمانی گروهی مبتنی بر کیفیت زندگی بر صمیمیت زناشویی در زنان ناباور. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اراک، ۱۹(۱۰)، ۷۱-۵۹
- مرادی، زهره؛ مالکی، مرجان؛ نامجو، فرهاد. (۱۳۹۹). پیش‌بینی گرایش به خیانت زناشویی در زنان: نقش سبک‌های زندگی و صمیمیت زناشویی، ۱(۲)، ۲۵-۵۹
- ثناگویی زاده، محمد. (۱۴۰۰). تدوین برنامه اسلامی غنی‌سازی صمیمیت زناشویی و اثربخشی آن بر صمیمیت و رضامندی زناشویی. پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، ۹(۲)، ۹-۳۴
- مرادی، گل‌نما؛ کاکابرابی، کیوان؛ افشاری‌نیا، کریم. (۱۳۹۸). الگوی روابط ساختاری اخلاق رابطه‌ای، حل مسئله اجتماعی و صمیمیت زناشویی. فصلنامه علمی - پژوهشی روشها و مدل‌های روان‌شناختی، ۱۰(۳۸)، ۱۴۷-۱۶۲
- بیرامی، منصور؛ هاشمی، تورج؛ میرنسب، میرحمود؛ کلیایی، لیلا. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش حل مسئله اجتماعی بر مؤلفه‌های کفایت اجتماعی دانش‌آموزان قربانی قلدری. فصلنامه علمی پژوهشی شناخت اجتماعی، ۱۷(۱)، ۱۲-۳۲
- شیخ‌الاسلامی، علی؛ سلیمانی، اسماعیل؛ محرم‌زاده، هنگامه. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش حل مسئله اجتماعی بر سازگاری و خودکارآمدی دانش‌آموزان زورگو. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۱۳(۴۷)، ۷۳-۴۹
- مرادی، زهرا؛ مدنی، یاسر. (۱۳۹۹). پیش‌بینی رضایت جنسی و تعهد زناشویی براساس دین‌داری و صمیمیت زناشویی دانشجویان متأهل دانشگاه تهران. فصل‌نامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی، ۱۱(۳)، ۲۳۳-۲۴۵
- حیدری، مرضیه و فرخی، فاطمه. (۱۳۹۶). بررسی روابط بین رضایت از زندگی، رضایت زناشویی و رضایت جنسی با بهبود کیفیت زندگی زناشویی زنان متأهل شهرستان آباد. زن و جامعه، ۸(۴)، ۲۲۸-۲۰۵.

- شهری، شهریار؛ کاظمیان مقدم، کبری؛ خلفی، علی؛ مهرابی زاده هنرمند، مهناز. (۱۴۰۰). نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی در رابطه‌ی اسنادهای ارتباطی، خودکارآمدی جنسی و تعهد زناشویی با سازگاری زوجی. مشاوره کاربردی. ۱۰(۲)، ۱۴۳-۱۲۳
- صدیقی فرد، مجتبی؛ ابراهیمی، مریم. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین باورهای ارتباطی و ناگویی خلقی با دلزدگی زناشویی زنان مراجعه کننده به مراکز بهداشت شهرستان ورامین. فصلنامه روانشناسی تحلیلی - شناختی، ۷(۲۵)، ۲۰-۹.
- نامنی، ابراهیم؛ عباسی، فاطمه؛ زارعی، احمد (۱۳۹۵). پیش‌بینی تعهد زناشویی براساس سبک عشق‌ورزی و باورهای ارتباطی. رفاه اجتماعی، ۱۶(۶۰)، ۸۷-۱۰۷.
- حشمتی، رسول؛ پوراسمعی، اصغر؛ پرنیان خوی، مریم. (۱۳۹۸). نقش عملکرد خانواده اصلی و روان‌رنجورخویی در باورهای ارتباطی زوجین متقاضی طلاق. فصلنامه علمی- پژوهشی زن و جامعه، ۱۰(۴۰)، ۱۷۴-۱۵۵
- رضایی فر، نوشان؛ دوستی، یارعلی؛ میرزائیان، بهرام. (۱۳۹۶). اثربخشی روان‌درمانی مبتنی بر تحلیل رفتار متقابل بر صمیمیت زناشویی و رضایت جنسی زنان مبتلا به افسردگی غیربالینی. نشریه روان پرستاری، ۶(۱)، ۳۸-۲۷.
- جابری، سمیه؛ اعتمادی، عذرا، احمدی، سید احمد. (۱۳۹۵). بررسی رابطه مهارت‌های ارتباطی با صمیمیت زناشویی. مجله پژوهش های علوم شناختی و رفتاری، ۹(۳)، ۱۵۲-۱۴۳
- رجبی، غلامرضا؛ عباسی، قدرت اله؛ سودانی، منصور؛ اصلانی، خالد. (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش پیش از ازدواج به شیوه برنامه آگاهی و انتخاب میان فردی بر باورهای ارتباطی دانشجویان مجرد. مشاوره و روان درمانی خانواده، ۶(۱)، ۷۹-۹۷
- حاجی حسنی، مهرداد. (۱۴۰۰). نقش پیش‌بین عوامل جمعیت‌شناختی و روان‌شناختی در رضایت جنسی زنان بعد از ۴۰ سالگی. مطالعات اجتماعی روان شناختی زنان، ۱۹(۱)، ۱۲۱-۱۴۲
- پورقربان گورابی، فائزه؛ باباخانی، نرگس؛ لطفی کاشانی، فرح. (۱۴۰۰). تأثیر آموزش مهارت حل مسئله اجتماعی بر عملکرد تحصیلی و مشکلات عاطفی رفتاری درونی سازی شده و برونی سازی شده دانش آموزان ابتدایی. فصلنامه روان شناسی تربیتی، ۱۷(۵۹)، ۲۱۳-۲۵۹
- خجسته مهر، رضا؛ قنبری، زهرا؛ تقی پور، منوچهر. (۱۳۹۳). بررسی اثر مستقیم و غیرمستقیم اخلاق رابطه‌ای بر افسردگی و اختلال عملکرد جنسی با میانجی گری رضایت زناشویی و سطح ارتباطات. پژوهش های کاربردی روان‌شناختی، ۵(۴)، ۱۷۰-۱۵۰
- مصطفایی، نفیسه؛ خدادادی، جواد؛ درگاهی، شهریار؛ عظیمی، داریوش. (۱۴۰۰). پیش‌بینی کیفیت رابطه با خانواده همسر بر اساس صمیمیت زناشویی و سلامت خانواده اصلی. دانش و پژوهش در روان شناسی کاربردی، ۲۲(۲)، ۱۵۷-۱۴۸
- زارعی، سلمان. (۱۳۹۹). رابطه اخلاق رابطه‌ای و هوش معنوی با تعهد زناشویی با نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی. رویش روانشناسی، ۹(۵۲)، ۴۵-۵۴
- بخشی مشهدلو، محمد؛ موسی زاده، توکل؛ نریمانی، محمد. (۱۳۹۷). بررسی اثربخشی آموزش مهارت حل مسئله اجتماعی بر افزایش میزان انطباق‌پذیری و رضایت زناشویی در زوجین ناسازگار. مجله مطالعات ناتوانی، ۸(۲)، ۹۰-۹۰.

- Lee, M., Kim, Y.S., Lee, M.K. (2021). The Mediating Effect of Marital Intimacy on the Relationship between Spouse-Related Stress and Prenatal Depression in Pregnant Couples: An Actor-Partner Interdependent Model Test. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 18, 487. <https://doi.org/10.3390/ijerph18020487>
- Xu, X., Li, H., Shan, S. (2021). Understanding the Health Behavior Decision-Making Process with Situational Theory of Problem Solving in Online Health Communities: The Effects of Health Beliefs, Message Credibility, and Communication Behaviors on Health Behavioral Intention. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 18, 4488. <https://doi.org/10.3390/ijerph18094488>
- Nam, B., Kim, J. Y., DeVlyder, J. E., Song, A. (2016). Family functioning, resilience, and depression among North Korean refugees. *Psychiatry Research*, 245, 451–457. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2016.08.063>
- Tanner-Smith, E.E., Nichols, L.M., Loan, C.M. et al. (2020). Recovery High School Attendance Effects on Student Delinquency and Substance Use: the Moderating Role of Social Problem Solving Styles. *Prev Sci* 21, 1104–1113. <https://doi.org/10.1007/s11121-020-01161-z>
- Sylvia, Y.C.L., Kwok, W.K., Yeung, Y.T., Low, H.M., Lo, H.L. (2015). The roles of emotional competence and social problem-solving in the relationship between physical abuse and adolescent suicidal ideation in China, *Child Abuse & Neglect*, 44, 117–129.
- Yang, NY., & Moon, S.Y. (2013). The impact of health status, health promoting behaviors, and social problem ability on college adjustment among nursing students. *The Journal of Korean Academic Society of Nursing Education*, 19(1), 33-42
- Carcedo, R.J., Fernández-Rouco, N., Fernández-Fuertes, A.A., Martínez-Álvarez, J.L. (2020). Association between Sexual Satisfaction and Depression and Anxiety in Adolescents and Young Adults. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17, 841. <https://doi.org/10.3390/ijerph17030841>
- Mahdoodizaman, M., Razaghi, S., Amirsardari, L., Hobbi, O., Ghaderi, D. (2016). The Relationship Between Interpersonal Cognitive Distortions and Attribution Styles Among Divorce Applicant Couples and its Impact on Sexual Satisfaction. *J Psychiatry Behav Sci*, 10(3), 1-6.
- Scott Crapo, J., Jacqueline, A., Miller, M.R., Kay, B., & Brian, J. H. (2020). Couple-Level Patterns of Disclosure Process Beliefs and Their Association with Marital Satisfaction, *Marriage & Family Review*, 56, 7, 657-676. DOI: 10.1080/01494929.2020.1737621
- Gangamma, R., Bartle-Haring, S., & Glebova, T. (2019). A study of contextual therapy theory's relational ethics in couples in therapy. *Family Relations*, 61(5), 825-835.
- Mirzanezhad, B. (2020). The Effect of Problem-Solving Based Family Therapy on Emotional Intimacy and Marital Quality of Cultural Couples in Tabriz, *The American Journal of Family Therapy*, 48, 5, 405-430, DOI: 10.1080/01926187.2020.1765894
- Mehrpouya, F., Jajarmi, M., Alizadeh Mosavi, E. (2021). *The structural relationship of communication beliefs and marital commitment: The mediating role of communication patterns*. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 23 (2), 109-121.
- Manjula, V., Manjula, M., Navaneetham, J., Philip, M. (2021). Quality of Marital Relationship and Sexual Interaction in Couples With Sexual Dysfunction: An Exploratory Study From India, *Journal of Psychosexual Health*, 3(4), 14-23
- Hargrave, T., & Pfitzer, F (2003). *The new contextual therapy: Guiding the power of give and take*. New York: Routledge.
- Ducommun-Nagy, C. (2012). Contextual therapy. In R.F. Massey & S. D. Massey (Eds.), *Comprehensive handbook of psychotherapy* (Vol. 3, pp. 463–488). New York: John Wiley & Sons.

- Grames, H. A., Miller, R. B., Robinson, W. D., Higgins, D. J., & Hinton, W. J. (2018). A test of contextual theory: The relationship among relational ethics, marital satisfaction, health problems, and depression. *Contemporary Family Therapy*, 30(4), 183-198.

